

До 70-річчя створення та бойового хрещення 1-го Чехословацького армійського корпусу Людвіка Свободи

У рамках заходів, присвячених 70-річчю створення 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням генерала Людвіка Свободи, 20 грудня 2013 року в конференц-залі Ужгородського національного університету відбувся перегляд документального фільму «Загублений у пісках часу», знятий відомим закарпатським режисером, письменником і журналістом Дмитром Кешелею. Кінокартина розкриває історію життя та діяльності уродженця мукачівщини Павла Цібере – великого сина свого народу, справжнього патріота рідного краю.

Студенти 4-го курсу історичного факультету УжНУ переглянули стрічку та ознайомились із розгорнутою у конференц-залі книжковою виставкою із фондів Наукової бібліотеки УжНУ, присвяченої героїчному шляху сформованого в роки

Другої світової війни на території СРСР інтернаціонального військового з'єднання, в якому разом із чехами, словаками, поляками самовіддано боролися з фашистською навалю понад 11 тисяч закарпатців.

Ініціаторами заходу виступили Центр історичних студій з богемістики і словакістики (доцент Ігор Шніцер) та Закарпатське товариство чеської культури (співголова Тетяна Сергієнко). Його проведенню активно сприяли Ужгородський національний університет (ректор Федір Ващук), Закарпатська обласна телерадіокомпанія (головний редактор об'єднаної редакції мистецьких програм Дмитро Кешеля, керівник творчо-виробничого об'єднання інформаційно-аналітичних програм Тетяна Вашергелі), Закарпатська торгово-промислова палата (президент Отто Ковчар).

У заході брали участь консул Генерального консульства Чеської Республіки у Львові Валерія Фюлеова, перший секретар Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді Александер Шкурла, заслужений вчитель України, свідок подій Другої світової війни Михайло Алмаші, проректор з науково-педагогічної роботи УжНУ Роман Офіцинський, декан історичного факультету УжНУ Володимир Фенич та інші науковці.

Центром уваги зібрання став показ фільму про визначну, проте забуту історичну постать нашого краю. Випускник юридичного факультету Карлового університету в Празі, доктор юридичних і політичних наук Павло Цібере під час війни перебував разом із членами тимчасового уряду Чехословаччини в еміграції. Там президент країни Едвард Бенеш призначив його членом тимчасового чехословацького парламенту, начальником канцелярії президента і уряду в справах Підкарпатської Русі. Крім політичних справ, Павло Цібере гаряче переймався долею закарпатців, що знаходилися в радянських таборах. Тисячі врятованих ним земляків увійшли до створеної в 1943 році окремої Чехословацької піхотної бригади, на базі якої і був сформований 1-й Чехословацький армійський корпус. Хоча навряд чи знали вони, кому саме мають завдячувати звільненням із місць заслання.

Чехословацький армійський корпус, що складався з окремих піхотних, танкових, авіаційних, артилерійських, саперних, автомобільних та спеціальних формувань, із серпня 1944 року воював на 1-му, а згодом і до кінця війни – на 4-му Українському фронті. Чехословацька піхотна бригада брала участь у боях в Україні (Київ, Біла Церква, Жашків); зазнала великих втрат у боях на Дуклянському перевалі на території сучасної Словаччини. Передовий загін військового з'єднання на початку травня 1945 року провів свій останній бій проти німців і вступив у Прагу. Власне, на його основі згодом і почалося формування загальновійськового з'єднання вже Чехословацької народної армії.

За ратні подвиги кілька тисяч бійців і командирів Чехословацького армійського корпусу були нагороджені радянськими і чехословацькими орденами та медалями, шестеро – удостоєні звання Героя Радянського Союзу, ще шість – звання Героя Чехословацької Соціалістичної Республіки.

ки. Чимало закарпатців після війни залишились служити в лавах народної армії Чехословаччини. Наприклад, Степан Бундзяк із Міжгір'я згодом став військовим комендантом Праги. Багато уродженців Верховини, серед яких Василь Шако із Соймів, Дмитро Кикина з Вучкового, Іван Цар з Лозянського, Іван Медулич із Нижнього Студеного, Федір Палканін із Синевирської Поляни, Олександр Печора з Верхнього Студеного, стали досвідченими командирами і спеціалістами військово-технічних формувань і навіть медичних військових закладів.

Молодому поколінню варто пам'ятати тих, чий імена викарбувані на сторінках історії не лише рідного краю, нашої держави, а й усієї Європи, і гордитися тим, що в складі інтернаціонального військового формування воювали наші земляки. Адже, проявляючи героїзм, сміливість, відповідальність, військове братерство вони і на ратному полі, і за мирної праці виборювали для всіх світле і щасливе майбуття.

Тетяна Сергієнко,
співголова Закарпатського товариства чеської культури,
кандидат історичних наук.